

Bijlage 3 B. Tekst van een aantal brieven of brieffragmenten van
en aan Wally Moes.

Verantwoording.

Hieronder zijn afgeschreven de brieven (of fragmenten), die informatie bevatten over het literaire werk van Wally Moes, over het literaire leven van haar tijd, of die van specifiek belang zijn voor kennis van haar persoonlijkheid.

Over het algemeen zijn doorstrepingen, boven/onderschrijvingen en bijschrijvingen in de kantlijn niet verantwoord, tenzij de tekst daardoor verduidelijkt zou worden. De interpunctie is zoveel mogelijk gehandhaafd, met uitzondering van het toevoegen van een punt aan het einde van de zin.

Het hoofdletter - kleine-lettergebruik is zoveel mogelijk gehandhaafd, met uitzondering van het consequent noteren van een hoofdletter aan het begin van de zin.

De volgende tekens zijn gebruikt:

[...] weggelaten tekstgedeelten,
[a] toevoegingen van mijzelf,
[- a] doorstrepingen,
* a * onzekere lezingen,
*. * onleesbaar,
< a > toevoegingen door de briefschrijver (geen onderscheid is gemaakt waar dit is gedaan: boven, onder, links, rechts).

Teksten.

23. Wally Moes aan Jan Veth,
datering: dinsdagmiddag [16 februari 1886],
origineel: Delprat.

[...]

Wat *zeg je* van *m'n* villa. Gezellig hè? *Want*'zomers is 't bij Hamdorf onuitstaanbaar en dan die eeuwige *.....*. Etha schreef mij ook dat ze druk met je gecorrespondeerd heeft. Nu als jelui maar niet kibbelen, dan is tante al tevreden. Ik vind't een ware snelschilderij als je in dien korten tijd *...* kniestukken en een buste gemaakt hebt. Ik geloof ook, dat dat toch eens goed is. Vooral wat 't handwerk er bij aangaat.

De kleine Johannes vind ik *per* slot van rekening heel mooi! Overigens was ik *.... een klein beetje kwaad* op onze nieuwe gids.

Met die sneerende impertinente toon doen ze mijns inziens meer kwaad dan goed. Het spijt mij des te meer omdat ik 't zoo geheel, met alles eens ben, maar op een andere toon uitgesproken zou 't meer nut doen.

Nu adieu we hebben spoedig ruimschoots tijd over dit alles te spreken. Ik verwacht je dus spoedig te zien opdagen.. W.

[...].

31. Wally Moes aan Jan Veth,
datering: [voorjaar 1887 (Laren)],
origineel: Delprat.

[...]

En nu je boosheid. Die vind ik zeer ongemotiveerd. Ook vind ik 't tamelijk gek mij preutsheid te verwijten, je weet heel goed dat die ver te zoeken is. Ik beweer niet dat de nieuwe Gids „onfatsoenlijk" is, maar dat de letterkundige proeven in de laatste aflevering leelijk, smakeloos en vervelend zijn. Laat Netscher zulke studies schrijven voor zijn eigen plezier of oefening, maar laat de Nieuwe Gids die aan de wereld wil zeggen wat mooi is en hoe 't zijn moet zulke onbeduidende vervelende dingen niet opnemen. Nu is het weer heel gemakkelijk om te zeggen dat ik 't dan niet begrijpen kan, maar ik kan 't wel begrijpen, ik voel al het groote en heerlijke van Zola net zoo goed als jij en andere en ik zeg je dat 't een vervelend Incident is van Netscher, kleine miserable en in en uitgeperst. Alletrino vind ik eenvoudig misselijk, dan maak ik nog liever een zeereis dan zoo iets te lezen en voor de phantaisie van Ary Prins voel ik helemaal niets. Ik ben het geheel met je eens over alles: wat je zegt in je stukje over Adilon Bredon over 't grootst zijn van kunstenaars die hun gevoelens 't beste belichamen. Dit is dunkt mij Ary Prins in 't geheel niet gelukt. Ik weet na 't lezen van z'n fantaisie in 't minst niet wat ie wil. Is 't alleen z'n doel om 'n leelijke benauwde droom te vertellen? Zoo'n leelijke droom zou ik liever maar niet vertellen dunkt me.

[...]

Ik wou zoo graag dat de Nieuwe Gids nu eens groot en heerlijk voor den dag kwam. Ze weten allemaal zoo precies hoe 't niet moet, laat ze nu eens beginnen met te laten kijken hoe 't wel moet.

[...].

[Het betreft hier jaargang 2, aflevering 4 van De Nieuwe Gids. Hierin staat o.a. Ary Prins, Fantaisie (p. 1-12); Frans Netscher. Een incident (p. 13-46); en A. Aletrino. Uit den dood (p. 92-103).]

57. Wally Moes aan Jan Veth,
datering: [7 september 1891] (Laren),
origineel: Delprat.

Lieve Bob,

in antwoord op je brief, beste kerel, zoodra ik het geld van *m'n* neef heb be*stel* ik de lijst, nu zou het me totaal onmogelijk zijn, ik ben diep onder nul en zou niet weten waar 't vandaan te halen, maar ik denk bepaald het geld te kunnen vragen in het begin van October, want ik zal in September nog 't portret af moeten maken. Wat 't zelf *taxeeren* aangaat, je hebt me zelf gezegd dat de lijst 55 Gulden kost daar is dus geen kwestie van en 't was ook onzin, jij zoudt niet te veel willen nemen en ik niet te weinig geven, maar 't hoeft niet want je hebt de prijs gezegd. Ik hoop dat je zolang kunt wachten. Ik kom gauw 't nieuwe kindje zien en hoor dan wel of je wachten kunt of dat ik ergens een schroef aan moet zetten. Duizend groeten aan Anna en de kinders (deftig meervoud)

Je je zeer toeg.

Wally

[Bijgeschreven is: deze neef is Paul Ernst Moes (1840-1930), het portret is van zijn zoon Christiaan (1879-1964). (Meded. mevr. Jolles.)]

63. Wally Moes aan Jan Veth [e.a.],
datering: [7 november 1891] (Amsterdam),
origineel: Delprat.

[...] medelijden met hun armoe verdienen ze niet.

[...] (\$)

Ik wou dat Tak mij bijgelegenheid eens introduceerde bij z'n joodsche armen, vooral die teeringachtige jodin waar je eens van sprak zou ik zoo graag eens zien, je moet hem eens vragen of daar geen kans op is.

[...].

[($\$$) Deze opmerking werd gemaakt naar aanleiding van problemen die de moeder van het model Heintje [ws Hein v.d. Veer. (brief nr. 88)] maakte Het schilderij dat zij naar hem gemaakt heeft is verkocht aan het museum in Dordrecht (mededeling in deze brief).]

87. Wally Moes aan Jan Veth,
datering: [8 februari 1896],
origineel: Delprat.

[...]

Maar ik zou 't toch heerlijk vinden als je kwam want ik ben erg down en denk dat 't me goed zal doen je te zien. Niet down over m'n werk, je moogt me dus op dat punt zoo hard aanpakken als noodig zal zijn, maar over alles en alles en alles.

[...].

132. Wally Moes aan Jan Veth,
datering: 13 juni 1904 (Baden-Baden),
origineel: Delprat.

Beste Jan,

als ik raad nodig heb, ben jij altijd de eerste waaraan ik dien het liefste vraag. Nu weet ik wel, dat je eigenlijk al meer dan genoeg aan je hoofd hebt, maar je weet je ondanks dat aan je vrienden te geven, ik kan dus niet laten ook mijn deel van je op te eischen. Ik zit met allerlei in mijn hoofd, wat ik je allang al eens had willen vragen en nu voegt zich daar een voor mij belangrijke questie bij. Je weet waarschijnlijk, dat ik op 't oogenblik in Baden-Baden ben onder behandeling van den bekenden dr. Groddeck. Hij vindt mijn kwaal erg ver*ou*derd en - mijn been door het gibbsverband totaal verknoeid. Nu raadt hij mij aan een geheel jaar in B.B. te komen wonen, niet omdat hij gelooft of beloofd, dat hij dat been weer goed kan krijgen, maar omdat hij het niet voor onmogelijk houdt. Natuurlijk is die idee niet zoo gemakkelijk uittevoeren, maar vindt jij, dat ik er toch over denken moet? Zou het mij voor mijn werk kwaad doen of zou 't mij misschien juist goed doen als ik moet trachten een jaar lang, voor wat ik er voor krijgen kon, hier portretten te maken? Mijn vertrouwen in de artistieke en materieele waarde van mijn werk heeft door mijne tentoonstelling een gevoelige schok gekregen. Niet alleen omdat er niet veel verkocht werd en Slagmulder er nu weinig fidusie meer in schijnt te hebben, maar ook omdat de eenigzins serieuze kritiek er geen enkel woord over repte. Noch in de Kroniek, noch in „onze kunst" werd de tentoonstelling ook maar genoemd, terwijl dat toch als regel

met alles wat er zóóal te zien is gebeurd. Is mijn werk zoo gering? Jij vindt toch sommige dingen soms heel goed. Was dat dan alleen „goed voor mijn doen" en niet in betrekking tot ander werk? Bij het maken van portretten staat mij mijn gebrek aan zelfvertrouwen altijd heel erg in den weg. Ik heb altijd het gevoel alsof ik de menschen bedrieg door te doen, alsof ik het kan. Is dat als het ware een tweede ik, dat mij de waarheid voorhoudt, of is het slechts een soort nerveusheid, die ik moet overwinnen en mag ik, met hetgeen ik kan, mij hier opwerpen als portretschilderes? Je zult zeggen, dat zijn allemaal dingen, die je alleen zelf kunt uitmaken en ik verlang ook niets minder dan een vriendelijk opwekkend woordje met wat complimentjes om mij wat moed te geven. Ik wou, dat je vriendschap voor mij zoover ging en dat je mij sterk genoeg achtte om mij eens precies te zeggen wat ik eigenlijk weeg. Dat is enorm veel verlangd en je hebt alle recht om mij te antwoorden, „dat zeg ik alleen van menschen, die dood zijn" en daar zal ik mij dan bij neerleggen. Maar 't Kón zijn, dat in wat je mij zou willen zeggen ik een leiddraad of een steun zou vinden bij het nemen van een besluit nu, omtrent het voorstel van den dokter.

Ik weet, dat ik ontzettend zwaar op de hand ben voor mijzelf, (nu ook voor jou, arme Jan!), bergen van bezwaren zie bij dingen, die anderen spelenderwijze uitvoeren. Is dat misschien tot op zekere hoogte mijn kracht en zal ik alleen op die manier, moeizaam mijn weg*.....* door het dikke duistere bosch uithakkende, eindelijk iets bereiken? Of zou het juist heilzaam voor mij zijn mijzelf geweld aan te doen door de taak van zulk een moeilijk jaar op mij te nemen? En zou het niet den verkoop van mijn nu bij het publiek bekend geraakt genre nog meer achteruitbrengen als ik niet nu op hetzelfde aambeeld bleef hameren door telkens en overal dit werk te blijven laten zien? Ik weet niemand, die zich zoo verplaatsen kan in den toestand van anderen als jij, die zoo alles begrijpt zoowel wat de moreele, de artistieke als de practische kanten van eene*n* questie betreft. -

Breng dus dit offer aan onze oude vriendschap mij te zeggen wat je van dit alles denkt, ik zal er je zoo dankbaar voor zijn.

Ik moet verschrikkelijk veel pijn lijden hier, de dokter forceert mijn stijve armen en het stijve been, tracht ze met al zijn kracht te buigen en soms is het mij of mijn weerstandsvermogen mij begeeft. Dan voel ik mij week als pap en heb de grootste moeite mij een beetje goed te houden. Het is hier overigens uitstekend in het Sanatorium en Baden-Baden is niet de ergste plaats om er heen verbannen te worden. Zoo, lieve Jan, nu weet je weer dat je een lastige vriendin hebt, wees niet kriegelig op mij, dat ik je dit aandoe en zeg als je het eenigzins kunt mij ronduit alles, zonder bang te zijn mij te kwetsen. Als je mij harde dingen te hooren geeft, zal ik je juist dankbaar zijn, dat je ze zeggen wilt en ik zal trachten er mijn voordeel mee te doen. Ik weet niet waar je op dit oogenblik zit, is het niet in Bussum, dan zal Anna wel zoo lief willen zijn je de*z*en op te zenden. Ben je thuis, groet Anna dan hartelijk van mij en ook de kinders. Ik hoop, dat het hen allen goed gaat.

En wees zelf hartelijk gegroet van je je toegenegen Wally

13 Juni 1904
Sanatorium dr. Grodeck
Marienhöhe
Baden-Baden

156. Wally Moes aan Jan Veth,
datering: 17 november 1908,
origineel: Delprat.

[...]

Nu ik zelf probeeren wil mijn gedachten vasten vorm te geven merk ik pas goed hoe drommels moeilijk dat is en jij schijnt 't maar uit je mouw te schudden. Ik heb verleden week weer wat zitten schrijven, maar met een aarzelend angstig gevoel van 't is toch niets. Alleen 't bewust zijn, dat 't heelemaal niet hindert doet mij misschien voortgaan.

[...].

157. Wally Moes aan Jan Veth,
datering: 22 januari 1909 (Laren),
origineel: Delprat.

[...]

Met schrijven ben ik erg kleinmoedig. 't lijkt me haast al te onbelangrijk. Je moet bij gelegenheid maar weer eens een stukje lezen, misschien stijft dat dan weer mijn moed wat voor een poosje.

[...].

162. Wally Moes aan Jan Veth,
datering: 11 april [1909?],
origineel: Delprat.

[...] maar ik was de hele week zoo miserabel, dat ik met weemoed aan de schrijfplannen dacht: of er wel iets van komen zal?

[...].

163. Wally Moes aan Jan Veth,
datering: [17? mei 1909],
origineel: Delprat.

[...]

Ik heb aan je raad ten opzichte van het schrijfwerk ook veel gehad, ik heb nu een langer verhaal bijna klaar, dat ik zeer hoop, dat je weer zult willen lezen als 't heelemaal af is. De germanismen maken me wel wat ongerust, want die sluipen zich zoo valschelijk overal in en ik weet niet hoe ik mij er voor hoeden moet.

[....].

165. Wally Moes aan Frans Coenen,
datering: 31 december 1909,
origineel: LM.

Waarde Heer,

als ik U zeg, dat uw briefje mij genoeg deed, druk ik mij veel te zwak uit, want ik ben er zoo blij mee als een arm kind met een stuk speelgoed! Ik had mij in de verste verte niet voorgesteld, dat U zoo gunstig over mijn verhaaltjes zoudt denken, maar nu ik U van te vooren voor competent heb verklaard, gun ik mijzelf het genoeg U t[e] gelooven. Toch zal ik zeer zeker, als de heeren redacteuren mij in hun bladen gastvrijheid willen verleen, dat voor een groot deel toeschrijven aan de voorspraak van mijn „literairen beschermer“, een

rol, dien ik U met bijzonder genoeg toebedeel en waarvoor ik zeer dankbaar zal zijn, zoo U dien op U wilt nemen. Indien 't U praktisch lijkt [oo]k aan de Gids een verhaal aan te bieden, zou U dat dan ook voor mij in willen leiden? Ik geloof niet, dat ik er moed voor bij elkander zou kunnen krabben. Oordeelt U zelf maar, wat U het beste dunkt. Zeer gaarne zal ik uw raad volgen, wat de typographische questies betreft, ik beseef heel goed, dat ook die kant van de zaak belangrijk is. Het komt mij bijna te goed voor om waar te kunnen zijn, dat een criticus als U mijn werk prijst, en ik weet uw briefje bijna uit mijn hoofd. Gek dat men zooveel van z'n papieren kindertjes houden kan, dat het zooveel plezier doet als ze bevallen.

Nog eens mijn hartelijken dank voor uwe belangstelling en voor al de tijd en moeite, die U voor mij over hebt gehad en nog wilt hebben. Met mijne groeten aan uwe vrouw, ik hoop dat zij weer hersteld is en dat zij een volgende keer eens mee zal kunnen komen,

Uwe U zeer dankbare

Wally Moes.

31 Dec 09.

[De toegevoegde letters waren door perforatiegaten verdwenen.]

166. Wally Moes aan Herman Robbers,
datering: 12 januari 1910 (Laren),
origineel: LM.

Hooggeachte Heer,

uw welwillend schrijven heden morgen ontvangen deed mij buitengemeen veel genoeg om het gunstige oordeel over mijne verhalen, dat ik van uwe hand op zeer hoogen prijs stel. Ik ben wel van plan over eenigen tijd te probeeren illustraties te maken, maar nu zie ik er nog geen kans toe. Het is U misschien onbekend, dat een hevige gewrichts-rheumatiek mij sinds eenige jaren het schilderen onmogelijk maakt en dat ik juist daardoor tot schrijven gekomen ben. Ik ben wel iets beter en teeken weer wat nu en dan, maar het zou de zaak op een langen baan schuiven zijn, zoo ik alles op illustraties liet wachten. Ik wil daarom zeer gaarne van uw aanbod gebruik maken de drie kleine verhalen te plaatsen. Daar ik toch het auteursrecht behoud zal ik dan trachten later eens een geillustreerden bundel verhalen klaar te krijgen. Zoo ik dan nog een wensch mag uitspreken, zou ik graag willen, dat U eerst òf „een Moederhart, òf de Tweelingen" koost en niet met „de*n* Vriend der Bedroefden" begon. Mag ik U dan nog vragen „Vroeg of laat ["] aan den Heer Frans Coenen terug te zenden? Ik beschouw het als een blijk van groote welwillendheid ten mijnen opzichte van uwe zijde om de uitgevers voorte willen stellen mij het hoogste honorarium te geven en dank U daar zeer voor, en het zou mij groot genoeg doen zoo een van de verhalen spoedig kon verschijnen. Na U nog even verteld te hebben dat ik met groote belangstelling en genoeg de lotgevallen van de familie Croes volg noem ik mij met de meeste hoogachting

Uwe dw.

Wally Moes.

12 Jan. 10. Laren(Gooi).

174. Wally Moes aan Herman Robbers,
datering: 29 januari 1912,
origineel: LM.

Hooggeachte Heer,
ik heb uwe recensie over mijne vertellingen gelezen en deze doet mij buitengemeen veel genoegen. Het overtreft mijn stoutste verwachtingen, dat hoogstaande litteratoren met mijne pretentieloos schrijfwerk ingenomen zijn. Ik wil U echter zeggen, dat ik allerminst „maling” heb aan de woordkunst van schrijvers en dichters, maar dat ik met den besten wil die kunst niet geven kan. Daarom juist doet uw oordeel mij zulk een groot genoegen. Het gebeurt mij voortdurend, dat ik mijne gewone, naar ik dikwijls vrees, banale uitdrukkingen ternauwernood durf te gebruiken, maar dat mij dan geene anderen ter dispositie staan, denk ik dan weer: laat ieder vogeltje dan maar zingen, zoals hij gebekt is. Dat er op die manier dan toch iets ontstaat, dat de goedkeuring van U en anderen wegdraagt geeft mij moed. En ik vind het zoo beminnelijk van U, als erkend groot schrijver, zoo vriendelijk de hand te reiken aan een nieuweling. Ik was altijd wat bang te moeten hooren: wat verbeeldt zij zich toch? dat schildert altijd maar en denkt dan ook te kunnen schrijven! Maar nu ik zoo vriendelijk tegemoetgekomen ben, heb ik pas het ware plezier aan die nieuwe vorm van toch eigenlijk dezelfde kunst. Ik dank U dus van harte voor uwe goede woorden en ben er trotsch op U tot dengenen te mogen rekenen, die sympathie gevoelen voor mijn wezen.

Met vriendelijke groeten
en de meeste hoogachting
Wally Moes

29 Jan. 12.

175. Wally Moes aan Herman Robbers,
datering: 27 februari 1912 (Laren),
origineel: LM.

Hooggeachte Heer,
ik veroorloof mij een vrijheid, waartoe uwe vriendelijkheid mij den moed geeft. Ik laat U namelijk, in den loop dezer week waarschijnlijk, eene novelle zenden en wilde graag, dat U deze eens laast en mij uwe opinie er over gaaft. Zij is wat langer, dan de kleine vertelsels, die U tot nu toe in Elsevier plaatste, maar ik heb uitgerekend, dat zij toch niet meer plaats zou beslaan dan een volgnummer van b.v. Gijsbert en Ada soms. Indien U haar goed genoeg vindt, zoudt U haar dus misschien toch kunnen gebruiken. Maar ik wil U er bij vertellen, dat de Heer Haspels, redacteur van „de Eeuw”, haar geweigerd heeft. Hij wil eens wat anders plaatsen, maar dit viel niet in den geest van de heeren. Het schrift is op het oogenblik bij den Heer Derkinderen, die het gaarne lezen wilde en dien ik verzocht het U te zenden. Het verhaal is eene historische gebeurtenis, die den Heer Derkinderen interesseerde, daarom kwam deze omweg te geschieden. U hebt het erg druk, ik hoop dus maar niet, dat U mij lastig vindt en groet U vriendelijk.

Met de meeste hoogachting
Wally Moes.

27 Febr. 12
Laren N.-H.

[d.i. G.F. Haspels, schrijver, redacteur van Onze eeuw. Maandschrift voor staatkunde, letteren, wetenschap en kunst.]

176. Wally Moes aan Herman Robbers,
datering: 1 maart 1912,
origineel: LM.

Hooggeachte Heer,
ik heb respect voor Uw vlugheid! Gisteren ontvingt U de novelle en reeds van morgen mocht ik uw antwoord ontvangen! Het doet mij groot genoegen, dat U haar plaatsen wilt, maar nu het toch niet direct gebeurt, zou ik dan niet liever het manuscript nog eens goed overdenken, in plaats later de drukproeve? Ik geef U nogmaals de verzekering, dat het niets minder dan de bewuste „maling“ is, die mij zulke slordigheden en onjuistheden doet schrijven, maar ongewoonte en gebrek aan oefening in de hanteering van het materiaal. De woorden en zinnen zijn zoo stug en onwillig in mijn onbedreven hand, kwast en verf waren zooveel smeugiger. Ik ben U dus zeer dankbaar voor zooveel mogelijk terechtwijzingen en zou gaarne het manuscript terug ontvangen. De Heer Derkinderen heeft eenige kleine bedenkingen van psychologischen aard, die ik dan tegelijkertijd eens wilde overdenken. Met de plaatsing heb ik geen haast, indien ik er maar vast op rekenen kan, dat het in dit jaar gebeurt, daar ik in het begin van het volgende jaar een tweede bundel hoop uit te geven, waarin ik deze novelle ook graag zou hebben. U zeer dankende voor uwe welwillendheid
met de meeste hoogachting
en vriendelijke groeten
Uwe dw.
Wally Moes

1 Maart 12.

178. Wally Moes aan Frans Coenen,
datering: [25 november 1912],
origineel: LM.

Waarde Heer,
mag ik U nog eens om raad vragen? Maar het antwoord heeft niet de minste haast, als U eens een verloren oogenblikje hebt, zegt U mij dan wel eens even uw opinie. Jeanne is voor circa 14 dagen voor mij naar Van Looy geweest om te vragen, of hij idee had in het uitgeven van een tweeden bundel. Hij kwam er toen mee voor den dag, dat het met de eerste bundel erg tegengevallen was en er maar zoowat 400 exemplaren verkocht waren. Hij kon er dus in 't geheel niet over denken een tweeden uit te geven. Integendeel stelde hij mij voor, of ik niet zonder honorarium illustraties zou willen maken voor de eerste bundel, zoodat hij de oplaag als tweede druk verder geillustreerd zou kunnen verkopen. Ik heb daar natuurlijk niet de minste lust in en vind het een zonderling voorstel. De kosten heeft hij er toch zeker al uit, en successievelijk zal de oplaag toch wel verkocht worden (hetgeen hij zelf ook wel dacht), waarom zou ik dan nu weer veel tijd, moeite en kosten gaan besteden, waar ik voor het geheele boek al zoo weinig gekregen heb. Zie ik dit verkeerd in, wilt U mij dit dan zeggen? Door een kennis heeft een andere uitgever mij laten vragen, of hij 't eens doen mocht bij gelegenheid, ik geloof Veen uit Amersfoort. Mag ik dit tegenover van Looy aannemen, of zou dat niet fair zijn? Ik bedoel, omdat het [mi]sschien den verkoop van den eersten bundel nog ongunstiger zou maken? v. Looy was zoo beleefd den slechte verkoop niet aan het boek te wijten maar aan het publiek, dat meer van sensatielectuur houdt.

Jeanne is sinds anderhalve week van mij weg en heeft het in Lisse zoo miserabel getroffen, dat zij er alweer vandaan is en nu bij haar vrienden Voogd in Amsterdam. Ik geloof, dat zij haar leventje in Laren al betreurd. Het is wel jammer dat alles zoo geloopt is — Ik hoop, dat U beiden het goed maakt, beter dan ik, bij mij doet de react[ie] na wat ik doorgemaakt heb, zich zeer gevoelen. Met heel veel groeten aan aan Louise.

Uwe U toeg Wally Moes..

[De toegevoegde letters waren door perforatiegaten verdwenen. Wie 'Jeanne' is, is mij niet bekend.

In de laatste regels doelt zij waarschijnlijk op het overlijden van haar broer Ernst Wilhelm op 30 oktober 1912.]

180. Wally Moes aan Herman Robbers,
datering: [9? januari 1913] (Laren),
origineel: LM.

Hooggeachte Heer, mag ik U weereens een verhaal ter beoordeling zenden? Het is van de grootte van „Donker Laren" ongeveer. U zoudt het misschien in den loop van het jaar kunnen gebruiken, ik heb er geen haast mee. Indien U dus nu voor de lezing geen tijd hebt hindert het ook niet. Met vriendelijke groeten en
de meeste hoogachting
Wally Moes.

181. Wally Moes aan Herman Robbers,
datering: 10 januari 1913 (Laren),
origineel: LM.

Hooggeachte Heer,
het doet mij genoegen, dat ik U het verhaal mag zenden en dat U het, indien U het geschikt vindt, in de tweede helft van dit jaar plaatsen wilt. Maar ik hoop wel zeer al wat eerder uw oordeel te mogen vernemen. Na vriendelijke groeten
met de meeste hoogachting
Wally Moes

Laren (Gooi)
10 Jan 13..

217. Wally Moes aan Jan Veth,
datering: 4 februari 1916 (Laren),
origineel: Delprat.

B.J. Ik heb de drukproef al gekregen en ga er aan haar te corrigeren ('t zal worstelen zijn). Wat wil je nu? Je schreef in je laatste briefje dat je dan nog eens met me wilde overleggen; is je dat mogelijk nu? Ik moet de drukproef gauw terugsturen. Of wil je dat ik de gecorrigeerde proef aan jou zend en dat jij haar verder zendt?
[...].

218. Wally Moes aan Jan Veth,
datering: 16 februari 1916,
origineel: Delprat.

Beste Jan, je bent toch een vlijtige baas, dat je bij al je drukke werk, dit nog zoo gauw en nauwkeurig voor me gedaan hebt!! Ik ben erg blij, dat jij al de ij's veranderd hebt en er nog wat grammatikale fouten uitgehaald. De zinnen en uitdrukkingen, waar je nog wat op tegen hadt, heb ik op een enkele na, nog veel beter gekregen. - Wat het dialect betreft, zoo weet ik heel zeker dat ik oa en ae goed gebruikt heb. Ik heb er nu over nagedacht of het dialect daarin geheel willekeurig is, en vind, dat de open a meestal oa wordt en de dubbele gesloten a meestal ae b.v. „voader“, „oavond“, „gaen“, „ze slaept“. Maar altijd gaat 't niet op, want ze zeggem ook alweer „oap“. Je hebt geen *idee*, wat 'n toer 't is er bij zettters dialect in te krijgen. In de eerste proef hadden ze 't er veelal netjes uitgewerkt. Ik vraag nu nog eens revisie aan, want er is, nu weer heel veel te veranderen en stuur de proef dan heel gauw direct naar van Kampen. Dank je nog wel voor je goeie hulp.

Met heel veel groeten aan Anna
je Toeg. Wally.

Ik vind het bijzonder genoegelijk, dat je voorstel van verleden jaar naar je zin uitgevallen is.
16 Febr. 16.

235. Wally Moes aan Herman Robbers,
datering: 21 september 1918,
origineel: LM.

Hooggeachte Heer, ik dank U ten zeerste voor uw vriendelijk briefje. Ik vond het heel prettig uitgenodigd te worden om mede te doen aan de kleine opluistering van uw feestdag, want ik denk steeds met genoeg aan de grote welwillendheid, waarmede U het eerst mij binnenleidde in den kring der Nederlandsche letterkundigen. In October verschijnt in Groot-Nederland de eerste helft van een nieuw verhaal van mij. Daarna wil ik zeer gaarne weer eens een verhaaltje aanbieden aan Elsevier, maar ik moet het nog maken en het werken gaat mij ontzettend moeilijk af, daar het mij heel slecht gaat. Maar als het zoover is, zal ik het U ter beoordeling zenden. Hopende, dat U met animo aan het werk is zend ik U mijne vriendelijke groeten. Met de meeste hoogachting. Uwe dw.
Wally Moes.

[door de tekst heen:] 21 Sept 18.

237. August Allebé aan Wally Moes,
gedateerd: [na 26 september 1918]
origineel: PKB.

Waarde vriendin Juf^{*f*} Wally

Het eerste gedeelte dat ik mocht ontvangen van uw Gooische schildering is nu bij juff de Vries, zij zal even verlangend zijn naar het tweede als ik ben. Hoe juist dit alweer hetbegin metteen *hond Sam*, ik zie een dergelijk die *r* met kinden hier in de vervelende Kerkstraat en dan hoe juist dat apogryfe grachtje *s* in Amsterdam waaraan het Gooische kin^{*d*} zoo gelukkig ontsprong hoe komt ge aan de kennis van zoo'n inrichting? Ge hebt meer dan andere schrijvers het talent van uw lezers te doen meedelevan. Heeft die Giovanni niet wel vroeger schilderijen

gemaakt. Heel merkwaardig ook voor onze Kunstgeschiedenis: het wetenschappe*.* relaas van de depravatie van Lare*...* door de nabijheid van Amsterdam iets de*r*gelijks herinnerde ik mij *uit* „Autour d'une *Stripce* van Gudav*o* Droz die geloof ik eigenlijk Zerr heet die ook vroeger geschilderd heeft. Hier is Barbison bestud*eed*, maar het moe[t] U toch interesseeren als werk dat zoo na Aan het uwe grenst. Van hier weinig nieuws, alle dagen regen, ik ben bang van den winter. Na het bestemde voor Groot Nederland, kreeg ik uw potloodbriefje, waarvoor ik innig dankbaar ben. En zoo kan ik ook niet verder gaan zonder het verzoek mijn dankbare groeten over te brengen aan Uwe lieve en getrouwe verzorgster.

Alle kunstvrienden zullen wel in dit gevoelen deelen

[op de andere helft van het 1x gevouwen blad:]

Uit mijn schooljaren "49-53. herinner ik mij zekere *[-plasjen] <.....>* op de heide tus{chen Eemnes en Hilversum aan de link*.* van de straatweg die van Hilversum naar Soestdijk loopt ik verbeeld mij dat het door U beschreve niet ver van daar is, men noemde het toen de Wasmeer en nu in het najaar *K*eken ook *men* heel hoog en helder.

[Bovenstaande tekst is het concept van een brief, zie noot 249.

De datering is gebaseerd op brief nr. 236, die werd gestuurd als begeleiding bij de overdruk van het verhaal.

Na bovenstaande tekst volgt enig wit en vervolgens een kladbriefje voor mevr. A. Vennekool, zijn huishoudster, dat zeer zeker niets met het bovenstaande te maken heeft.]

238. Wally Moes aan A.J. Derkinderen,
datering: 14 november 1918?,
origineel: Academie.

"B.A. Ik ontving tot mijn vreugde ook nog het antwoord van de Commissie van Toezicht. Ik ben daar erg blij mee, want het luidde geheel anders dan ik mij meende te herinneren en ofschoon ik al van de geringe belangrijkheid mijner mémoires zeer overtuigd ben, wil ik mij toch graag zoo veel mogelijk aan de waarheid houden. Mijn dank voor je deelnemende woorden over Etha. De berichten zijn nog niet veel beter, maar onmiddellijk gevaar schijnt er op 't oogenblik niet meer te bestaan. Dag beste A,

[door de tekst heen geschreven:]

met heel veel groeten aan *Joh*~je *toeg* W.

[Deze datering is pertinent onjuist, zie noot 250.]

Bijlage 3 C. Tekst van een aantal brieven of brieffragmenten tussen
derden gewisseld.

Verantwoording.

De teksten hieronder betreffen een aantal brieven die informatie bevatten over Wally Moes. Het gaat slechts om een aantal van de interessantste brieven.

De wijze van uitgeven is dezelfde als in bijlage 3 B.

Teksten.

Jan Veth aan Anna Veth-Dirks,
datering: 31 maart 1909 (Den Haag),
origineel: Jolles.

[...]

Nu heb ik een heel gekke, maar heel dringende opdracht voor je. Ik had bij Wertheim en Gompertz last gegeven 18000 gulden die op het Wally Moesfonds gestort zijn op 1 April over te maken aan den heer Paul Moes. Nu bericht de firma W en G mij echter dat er op het oogmerk volstrekt geen 18000, maar slechts 14000 gulden bij haar op het fonds gedeponneerd staan. En het is mij gelukkig ingevallen hoe zich dit laat verklaren.

Ik heb namelijk van den Heer Frits Spakler indertijd f 4000 ontvangen, niet in geld maar in effecten. En door onbegrijpelijke slordigheid heb ik het kouvert met die effecten er in, waarschijnlijk eenvoudig op mijn lessenaar laten liggen, of wie weet zelfs ergens in een zaak. Wil hier nu eens een onderzoek naar instellen [...] Heel misschien zitten ze wel in een groot kouvert met Wally Moes erop.
[...].

[De kwestie is al snel opgelost: De bankiers Wertheim en Gompertz blijken een vergissing begaan te hebben (brief: Jan Veth aan Anna Veth-Dirks, d.d. 2 april 1909 (Den Haag), (Jolles).]

Frans Coenen aan Willem Kloos,
datering: 12? mei 1910 (Amsterdam),
origineel: KB (sign. 69 E 8, nr. 64).

Museum
Willet Holthuijzen
Herengracht 605
Amsterdam

12 Mei 1910

Hooggeacht Heer,
Het verheugt mij dat gij de novelle van mej. Wally Moes waardig keurt in de *n* N.G. te verschijnen. Het adres der schrijfster is eenvoudig Laren (N.H.).
[...].

[De rest van de brief bevat een weigering van Frans Coenen om een bijdrage te leveren voor het Jubileumnummer van De Nieuwe Gids.]

Jan Veth aan Anna Veth-Dirks,
datering: 25 mei 1916 (Eindhoven),
origineel: Jolles.

[...]

Ik heb het verhaaltje van Wally nu gelezen, en zooals het gaat, als men iets als niet zoo goed heeft hooren voorstellen; het viel mij wel heel erg mee. Het mist datgene wat het vorige had, maar ik vind het toch wel heel knap. De titel bederft onnoodig veel. Maar ik vind het interieur en de drie menschen toch alle drie echt. De Meester moet dan maar oordelen.

[...].

[Met 'De Meester' wordt waarschijnlijk Frans Coenen bedoeld, die meester in de rechten was.]

R.N. Roland Holst aan August Allebé,
datering: woensdag, 6 november 1918,
origineel: PKB.

Woensdag 6 Nov. 18

Zeer geachte Heer Allebé.

Vanmorgen werd ik bij onze vriendin Wally geroepen die zéér slecht was, ik heb haar zeer zacht zien sterven. Ik wacht nu op de familie. 't Is een zege dat dit lijden voorbij is, maar het zal u zeker ontroeren dat deze vriendin die u zoo genegen was, is heengegaan.

Met hartlijken groet

Hoogd uw toegn

Rn. Roland Holst.